

IN BERAAD

INFORMATIE VANUIT DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD VOOR SCHOLEN EN ONDERWIJSINSTELLINGEN

In de Vlaamse Onderwijsraad overleggen vertegenwoordigers uit het hele onderwijs-landschap en van de sociaal-economische en sociaal-culturele organisaties over het onderwijs- en vormingsbeleid. Op basis daarvan geeft de Vlor adviezen aan de Vlaamse minister bevoegd voor onderwijs en vorming en aan het Vlaams Parlement.

oktober
2021

De lessen uit de crisis Gesprek met professor Ignaas Devisch

Op het jaarlijkse startmoment voor de leden van de Vlor was Ignaas Devisch de centrale gast. VRT-journaliste Brigitte Vermeersch interviewde de hoogleraar medische filosofie & ethiek over de gevolgen van de coronapandemie, voor de samenleving en voor het onderwijs. Enkele fragmenten uit het interview:

Digitaal vervangt sociale interactie niet

Ignaas Devisch: 'Tijdens de pandemie werden we scherper dan ooit geconfronteerd met het belang van ontmoeting en sociale interactie. Ook in het onderwijs is snel gebleken dat digitalisering onze behoefte aan menselijk contact en ontmoeting niet kan vervangen. Sommige scholen hebben dan ook heel erg ingezet om via de beschikbare kanalen kinderen en ouders te bereiken.'

Professor Devisch stelt echter vast dat er te lang onduidelijkheid is geweest op het terrein en dat bijgevolg te veel werd gerekend op het initiatief van de scholen zelf om de sociale interactie te garanderen: 'Er waren te grote verschillen tussen scholen. Zo zijn er plaatsen waar de 'interactie' zich beperkte tot het toebedelen van taken via de digitale leeromgevingen en waar

er nauwelijks interactie was tussen leerkracht en leerlingen. Dat betekent zeer concreet dat er drama's zijn gebeurd op alle niveaus van het onderwijs: vereenzaming, mentale druk, ... Maar ook ontredde, bij bijvoorbeeld een 14-jarige die plots helemaal zelfstandig moet werken of zelfs voor studenten in het hoger onderwijs die finaal zelf alles moesten oplossen. Ik heb als docent in het hoger onderwijs zelf het gemis aan interactie met mijn studenten heel erg aangevoeld.'

Digitalisering biedt natuurlijk veel mogelijkheden en heeft tijdens de crisis gelukkig heel wat kunnen opvangen. En ook na corona kan het in onderwijs zeker nog zijn nut bewijzen. Maar professor Devisch pleit ervoor dat we de tijd die vrijkomt (door bijvoorbeeld digitale lessen), optimaal gebruiken voor sociale interactie in het onderwijs: tussen leerkracht en leerling, tussen student en docent.

Toegenomen ongelijkheid, sociale mobiliteit via onderwijs stopt

Devisch: 'De pandemie maakte ook duidelijk dat kwetsbare groepen harder getroffen worden in crisistijden en legde scherper dan ooit breuklijnen en ongelijkheden bloot: hoe armer en minder lang opgeleid, hoe scherper mensen

zijn getroffen. Onderwijs is heel lang een emancipatiemotor geweest tegen die ongelijkheid. Maar die motor tot sociale mobiliteit blijkt al een tijdje te stikken. We moeten daar als samenleving dringend een antwoord op vinden. Wie het gevoel heeft dat hij ondanks alle inspanningen niet vooruit geraakt en geen kansen krijgt, gaat op zoek naar andere circuits in de samenleving en dat is gevaarlijk. Willen we iets doen aan de onveiligheid, moeten we dus op zoek naar sleutelfactoren om bepaalde groepen mee te krijgen.'

Hoe ga je daar als school concreet mee om?

Devisch: 'De school kan natuurlijk niet alles opvangen, maar moet zich minstens bewust zijn van het middenklasmodel waarop ons onderwijs nog steeds gebaseerd is: kinderen/studenten met een eigen laptop, eigen kamer, stabiele wifi-verbinding, een netwerk van vrienden, stabiele thuissituatie, ... Dat is in vele situaties niet het geval. Het is minstens een blijvende taak en plicht van onderwijs om ons af te vragen of wat wij vragen van kinderen, ook wel aanwezig is in hun thuissituatie. Voor veel mensen is onderwijs een heel zware investering.'

Lees verder op p2 →

In het interview had professor Devisch het ook over:

- Het belang van kritisch leren omgaan met informatie en van een goede afstemming tussen wetenschap en beleid *en het vermijden van een versmald wereldbeeld via de algoritmes van de sociale media*
- Ethische dilemma's en het spanningsveld tussen individuele vrijheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid *op scherp gesteld door de crisis*
- Studeren als preventie voor je (toekomstige) gezondheid *en de harde nood aan meer preventie in de gezondheidszorg*
- Het debat over de dringende maatregelen in onderwijs tijdens de crisis *dat te lang is geïdeologiseerd (dragen van mondklappers in de klas, scholen open/dicht ...)* *ten koste van beslissingen*
- De druk op onze democratie *en de paradox: hoe meer er naar de bevolking wordt geluisterd, hoe meer mensen het gevoel hebben dat ze niet gehoord worden*
- De noodzaak van om te gaan met schokgolven en systeemfouten in onze maatschappij *en van veranderingen in te bouwen met de lessen van de crisis*

- [Herbekijk het interview via www.vlor.be/ignaaasdevisch](http://www.vlor.be/ignaaasdevisch)

Naar een nieuw decreet leersteun

Voor de zomervakantie bracht minister Ben Weyts zijn conceptnota uit voor een nieuw decreet leersteun. Daarin gaf hij de contouren mee voor het toekomstig decreet leersteun, met inbegrip van het leersteunmodel. Het decreet leersteun zal het huidige M-decreet moeten vervangen en zet in op de versterking van het gewoon onderwijs, de leersteun en het buitengewoon onderwijs.

De Vlor beschouwt een aantal punten van die conceptnota als een stap vooruit, zoals het streven naar een referentiekader voor kwaliteitsvolle ondersteuning in cocreatie met het onderwijsveld, de verzelfstandiging van de leersteuncentra ter vervanging van de huidige ondersteuningsnetwerken en het ambt van leerondersteuner. Toch missen we enkele fundamentele zaken en vraagt nog heel wat verdere concretisering en verduidelijking.

- [Lees het advies \(23/09/2021\) op www.vlor.be/adviezen](http://www.vlor.be/adviezen)

Kwetsbaarheid aanpakken via weerbaar onderwijs

In het kader van het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' bracht minister Weyts in mei de visienota 'Van kwetsbaar naar weerbaar — deel 1 — beter leren, beter voelen' uit. Via de aanpak van leerachterstand en het mentaal welzijn wil hij de verhoogde kwetsbaarheid van leerlingen en studenten als gevolg van de coronacrisis aanpakken.

Voorbij het crisismanagement

De Vlor vindt het goed dat er extra financiële injecties komen om leervertraging aan te pakken en mentaal welbevinden te bevorderen. Die kwetsbaarheden zijn dan wel versterkt door de crisis, maar ze zijn niet nieuw. In ons advies over de visienota hebben we dan ook gepleit voor een langetermijnvisie, voorbij het crisismanagement.

Verder ziet de Vlor de extra middelen voor personeel liever ingezet via de bestaande systemen, eerder dan via een herhaalde bijsprong of zomerscholen. De kwetsbaarheid van leerlingen moet maximaal aangepakt worden binnen het reguliere onderwijs en de tijd die daarvoor voorzien is.

Ook voor de ICT-versterking van het arbeidsmarktgericht onderwijs pleiten we voor duurzame innovatie, gekoppeld aan professionalisering, eerder dan eenmalige injecties in infrastructuur.

Mentaal welbevinden

Het is meer dan terecht dat de centra voor leerlingenbegeleiding versterkt worden om hun kerntaken terug ten volle op te nemen. Scholen, leerlingen en ouders hebben die nabijheid gemist. Echter, ook scholen hebben een decretale rol inzake leerlingenbegeleiding en moeten daartoe ook versterkt worden.

De Vlor vindt het ook positief dat er ook plannen zijn voor Vlaanderenbreed beleid voor studentenwelzijn. Om ervoor te zorgen dat dat elke student en docent bereikt, zal er voldoende tijd en aandacht nodig zijn voor implementatie in de bestaande structuren van het hoger onderwijs.

Geen inhaalbeweging zonder leraren

De Vlor wil graag snel een zicht op de voorstellen van de minister in het tweede deel van zijn visienota: leraren, lerarenopleidingen en schoolleiders versterken. Dat is immers onlosmakelijk verbonden met de aanpak van leervertraging en de bevordering van mentaal welbevinden.

- [Lees het advies \(10/06/2021\) op www.vlor.be/adviezen](http://www.vlor.be/adviezen)

Lessen uit corona voor welbevinden leerlingen

Wat was tot nu toe de impact van de coronacrisis op het welbevinden van kinderen en jongeren? Hoe voelden zij zich bij afstandsonderwijs? Hoe hielden ze contact met leraren en medeleerlingen? Vonden ze de weg naar hulp indien nodig? En hoe gaat het vandaag met hen?

Poster

Het Vlor-overlegplatform 'Welbevinden en preventie van pesten op school' bekeek de impact van de coronacrisis op het welbevinden van leerlingen en bracht de ervaringen van de verschillende onderwijspartners en die van andere organisaties die met jongeren werken, samen in een poster.

- [Download de poster via www.vlor.be/poster_welbevinden](http://www.vlor.be/poster_welbevinden)

GGG-proeven: nood aan debat

De krijtlijnen voor het toekomstige beleid over de gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde GGG-proeven krijgen steeds verder vorm. Ondertussen zijn ook de resultaten beschikbaar van de haalbaarheidsstudie die in opdracht van de overheid gebeurde.

De Vlor ging na hoe die resultaten van die studie zich verhouden tot de keuzes die de overheid maakt en nog moet maken. We stellen vast dat er nog fundamentele vragen leven rond zowel de inhoud als de aanpak van de proeven. Het is een complex en omvangrijk beleidsdossier dat al opgestart is zonder dat er voldoende draagvlak is bij alle onderwijspartners.

We vroegen de overheid dan ook om bij het verder uittekenen van de proeven meer rekening te houden met inspraak en draagvlak. In zijn advies roept de Vlor op tot een breed debat met het onderwijsveld, de Vlor en het Vlaams Parlement.

Meer computers geen garantie voor digisprong

De onderwijspartners zijn tevreden met de forse investering (van 375 miljoen euro) in de digitalisering van het onderwijs. De Vlor denkt wel niet dat meer geld voor computers scholen automatisch de digitale sprong zal doen maken. Bij de lancering van de 'Digisprong' begin 2021, lieten we minister Weyts al weten dat er, om ICT te integreren in onderwijs, moet voldaan worden aan enkele belangrijke voorwaarden. Samen met de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) vroegen we ook om de focus van de Digisprong te verruimen.

Naast investeren in digitale infrastructuur, connectiviteit en hardware moet Vlaanderen ook een sterk ICT-beleid in de scholen stimuleren en scholen daarvoor voldoende ruimte en tijd geven. Er zijn ook meer en andere inspanningen nodig voor kwetsbare kinderen en gezinnen. Als kwetsbare ouders zelf niet voldoende digitaal bedreven zijn, kunnen zij hun kinderen ook niet ondersteunen bij digitaal huiswerk of verloopt de digitale communicatie met de school moeilijk.

Tot en met het schooljaar 2022-2023 is 340 miljoen euro voorzien voor de aankoop van computers, laptops of tablets en voor internet-aansluitingen. Om het onderhoud en de vervanging van computers over de jaren heen te garanderen, informatiebeveiliging te verzekeren en digitale innovaties te kunnen blijven volgen, zijn voldoende structurele en recurrente budgetten nodig. Dat is nu te weinig het geval volgens de Vlor en SERV, want de hoofdmoot van de investeringen zijn eenmalige relancemiddelen. De Digisprong voorziet wel een recurrent vervolg vanaf 2023 van 37 miljoen euro per jaar voor alle onderwijsniveaus samen. Dat zal vooral naar extra ICT-uren gaan. De vraag is of dat zal volstaan om de vele blijvende digitale noden te lenigen.

De Vlor werkt ondertussen verder aan een advies over digitalisering, dit keer met de focus op digitalisering, onderwijs & commercialisering. We buigen ons onder meer over de pedagogische vrijheid in een digitale onderwijsmarkt, security en IT-veilige scholen.

- Lees de brief aan minister Weyts (27/05/2021) op www.vlor.be/adviezen

Studiekosten hoger onderwijs

Ondanks de recente acties rond kostenbeheersing en -monitoring, is de financiële drempel voor veel studenten nog steeds een belangrijke hinderenis voor de toegang tot het hoger onderwijs. De studiekostenmonitor hoger onderwijs toont aan dat er, naast de hoge leefkosten, ook een substantiële studiekost van zo'n 1500 euro per jaar verbonden is aan deelname aan het Vlaamse hoger onderwijs. Het gaat om de strikte studiekosten (inschrijvingsgelden, drukwerk, kleding specifiek voor de studie, etc.) en de ruime studiekosten (voor bijvoorbeeld uitstappen, kranten- en bibliotheekabonnementen, workshops, en ICT-gerelateerde kosten).

Omdat die studiekosten, zeker voor specifieke doelgroepen, erg doorwegen, formuleerde de Vlor vijf bouwstenen om ze te beheersen: informatie en communicatie, ondersteuning, reflectie, monitoring en opvolging, en bijkomend onderzoek.

Alle actoren in het hogeronderwijsveld moeten daartoe bijdragen. De Vlor zal instellingsoverschrijdende vervolginiciatieven rond kostenmonitoring in het hoger onderwijs op de voet blijven volgen. De onderwijspartners in de Vlor engageren zich om in een termijn van drie jaar, dus in academiejaar 2023-2024, te bekijken of er substantiële vooruitgang werd geboekt in de beheersing en monitoring van de studiekosten in het hoger onderwijs en of er bijkomende acties nodig zijn.

- Lees het advies (11/05/2021) op www.vlor.be/adviezen

330 ideeën over het lerarenberoep

Afgelopen schooljaar bevroeg de Vlor het onderwijsveld over het aantrekkelijker maken van het lerarenberoep. Het ideeënplatform deleraar.vlor.be bleek een schot in de roos met meer dan 330 ideeën, 450 reacties, bijna 1000 geregistreerde en meer dan 4500 niet-geregistreerde bezoekers.

Hoe maken we de leer-en werkplek van de leraar aantrekkelijker? Hoe kan de leraar een professional zijn en blijven? Hoe kan het imago van en de waardering voor het lerarenberoep positief worden versterkt? Meer dan 500 leraren registreerden zich en namen deel aan het debat op het ideeënplatform. Ook schooldirecteurs (111 gebruikers) of leraren in het hoger onderwijs, volwassenenonderwijs of het deeltijds kunstonderwijs lieten zich niet onbetuigd (bijna 100 gebruikers). Bovendien kwamen de bezoekers op het ideeënplatform uit het hele land. Steden als Gent

(75 gebruikers), Antwerpen (66 gebruikers), Brussel (33 gebruikers) en Brugge (29 gebruikers) waren uiteraard goed vertegenwoordigd. Maar we vonden evengoed gebruikers uit het West-Vlaamse platteland, het Oost-Vlaamse Heuveland, de Vlaamse Ruit en de Kempen. De thema's die de gebruikers het meest beroerden, waren duidelijk kwaliteit en kwaliteitszorg, de schoolorganisatie, de loopbaan maar ook de lerarenopleiding en vooral de professionaliteit van de leraar.

De Vlor gaat nu met de ideeën aan de slag. Een enthousiast lerarenpanel buigt zich nu over de ideeën. In december zal de Vlor een advies uitbrengen over professionalisering. Dat advies zal zich baseren op de ideeën uit het ideeënplatform en de reflecties van het lerarenpanel. De ideeën blijven dus niet in de kast liggen. Ook in latere adviestrajecten blijven de ideeën uit het ideeënplatform van onschatbare waarde voor de Vlor.

- Meer info op www.vlor.be/deleraar

Duaal leren in het volwassenenonderwijs

Nu de overheid het systeem van duaal leren vanaf 1 september 2022 ook mogelijk maakt in het volwassenenonderwijs, ziet de Vlor heel wat kansen voor cursisten in het volwassenenonderwijs.

Om de uitrol van duaal leren in het volwassenenonderwijs tot een succes te maken, gaven we de Vlaamse regering een aantal aandachtspunten voor de organisatie van het aanbod. Zo moeten screening en voortrajecten worden voorzien voor het aanvatten van een duaal traject. De centra voor volwassenenonderwijs (cvo) moeten ook een financiële stimulans krijgen om duale trajecten op te starten en te begeleiden.

- Lees het advies (07/09/2021) op www.vlor.be/adviezen

Aanpassingen aan het inschrijvingsdecreet

Op 16 juli 2021 keurde de Vlaamse regering drie voorontwerpen van decreet goed. Die regelen de aangekondigde aanpassingen aan het inschrijvingsdecreet van 17 mei 2019, dat nog niet in voege trad. De decreten moeten ingaan op 1 september 2022 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2023-2024.

Lees verder op p4 →

In zijn advies benoemt de Vlor een aantal positieve elementen van de nieuwe regeling zoals het uitsluiten van kamperen en vermijden van dubbele inschrijvingen. Daarnaast pleit de Vlor ervoor om de doelstellingen van het inschrijvingsrecht sterker na te streven. In de aanpassingen vinden we immers te weinig instrumenten voor het waarborgen van de vrije schoolkeuze, het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen, het bevorderen van sociale cohesie en het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie.

- Lees het advies (23/09/2021) op www.vlor.be/adviezen

Thema's en vragen voor onderwijsonderzoek

Het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Onderzoek (OBPWO) werkt met een jaarlijkse themazetting. Omdat de Vlor het belangrijk vindt dat die rekening houdt met de thema's en kennisvragen die leven bij de onderwijspartners, bezorgden we de overheid een advies met de een inventaris van thema's voor 2022. Enkele van die thema's bevatten vragen die rechtstreeks het gevolg zijn van de coronacrisis.

De Vlor-partners vragen een goed evenwicht tussen beleidsgericht en praktijkgericht onderzoek, met specifieke aandacht voor vakdidactisch onderzoek. Er moet ook voldoende kennisvragen aan bod komen die een variatie aan onderzoeksbevindingen mogelijk maken en die ook het onderwijsbeleid op langere termijn kunnen onderbouwen. We verwachten zeker een onderzoek dat kan bijdragen aan de aanpak van het lerarentekort en evenredige aandacht voor alle onderwijsniveaus en -vormen.

- Lees het advies (24/06/2021) op www.vlor.be/adviezen

Afstuderen in coronatijd en gezamenlijk engagement voor duaal leren

Op het einde van vorig schooljaar kwamen de Vlor en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) met een gezamenlijke dubbele boodschap.

Vooreerst maakten beide adviesraden zich sterk dat de onderwijsverstrekkers en de werkgevers alle kansen zullen geven aan de jongeren die zijn uitgestroomd uit het secundair onderwijs in moeilijke leeromstandigheden. Ze hadden te maken met een tekort aan stages, leerwerkplekken, praktijkles in de school zelf en een digitaal onderwijs in volle ontwikkeling. Ze verdienen dus extra ondersteuning bij de start van hun verdere (leer)loopbaan. Daarnaast hernieuwden de onderwijs- en werkpartners hun engagement voor een aantrekkelijk en sterk duaal leren en werkplekleren. We willen inzetten op zes actielijnen voor verdere groei.

- Lees de brief aan minister Weyts (17/06/2021) op www.vlor.be/adviezen

Duurzame innovatie arbeidsmarktgericht secundair onderwijs

Afgelopen twee jaar coördineerde de Vlor de eerste cyclus van het project InnoVET. Dat gaf 13 innovatieve trajecten in het bso en tso de kans om via innovatie de kloof te verkleinen tussen de klasvloer van arbeidsmarktgerichte scholen en de werkvloer en om leraren te professionaliseren. Vanuit de eerste ervaringen met het project zien we enkele belangrijke voorwaarden om innovatie binnen te brengen in het arbeidsmarktgericht onderwijs en ervoor te zorgen dat ze duurzaam verankerd wordt.

Samenwerking met arbeidsmarktactoren

De Vlor pleit voor een breed, laagdrempelig en nabij netwerk van scholen, hogescholen en universiteiten, RTC, sectororganisaties, ondernemingen en andere (regionale) partners. De ondernemingen staan daarbij in voor het aanleveren van innovatieve knowhow en infrastructuur in de scholen. De Vlor waarschuwt wel voor exclusieve samenwerkingsverbanden. Alle scholen moeten een evenwaardige toegang krijgen tot de nieuwste inzichten en infrastructuur. We zien vandaag dat dat niet altijd zo is, waardoor de verschillen tussen scholen groter kunnen worden.

Middelen en ruimte om te innoveren, experimenteren en professionaliseren

Scholen beschikken doorgaans over te weinig budget voor professionalisering en zijn dikwijls afhankelijk van projecten en sectoren voor extra middelen. Het lestijdenpakket van leraren van

praktijkvakken maakt het ook moeilijker om ruimte te creëren voor innovatie en professionalisering. Alles begint ook met een gezamenlijk ervaren belang van innovatie en professionalisering in een schoolteam. Dat vraagt om een sterke visie van de schooldirectie die het team daarin meeneemt, uitdaagt en waardeert.

- Lees het advies (01/04/2021) op www.vlor.be/adviezen

Regierol lokale besturen buitenschoolse opvang en activiteiten

De Vlor is tevreden over de inkorting van de overgangstermijn van zes naar vijf jaar. Vanaf 1 januari 2026 zijn lokale besturen financieel aan zet. Vanuit hun regierol hebben ze de mogelijkheid om de opvang die scholen organiseren (gedeeltelijk) financieel te compenseren. We blijven wel bezorgd over de beperkte budgettaire mogelijkheden. Het beloofde groeipad blijft uit. Ook de organisatie van middagopvang blijft een knelpunt.

Andere recent uitgebrachte adviezen

- Programmatie van een onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) — schooljaar 2021-2022 (15/06/21 en 01/07/21)
- Microcredentials in Europees perspectief (01/07/2021)
- Decreet DBFM-Scholen van Vlaanderen (24/06/2021)
- Programmadecreet bij begrotingsaanpassing 2021 (11/05/2021)
- Vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (23/09/2021)
- Bevoegdheid werkplekbegeleiding voor sectoren zonder sectoraal partnerschap (23/09/2021)
- Uittreksel uit het strafregister voor vrijwilligers (23/09/2021)

www.vlor.be/adviezen

Blijf op de hoogte van recente adviezen

Schrijf je in op de digitale nieuwsbrief van de Vlor op www.vlor.be

VLOR • vlaamse
• onderwijsraad

Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vlor.be

Volg de Vlor

@Vlor1

facebook

Vlaamse Onderwijsraad